

Egyházi és tanügyi szemle.

Az utóbbi pár hét alatt a következő mozzanatok érdemelnek megemlítést:

A magyar országgyűlés a napokban egy új törvényt hozott „a népiskolai hatóságokról“. Erre szükség volt a megyei új szervezet miatt. E törvénycikk az 1868 évi népoktatási törvénycikkben a következő módosításokat teszi: 1. a megyei iskola-tanácsok eltöröltetnek s teendőjük a megyei állandó bizottságra száll. 2. Iskolaszékek nem csak a községi iskolákhoz állíttatnak, hanem a felekezeti iskolákhoz is. Utóbbiakat a felekezeti egyházközség választja. A helybeli lelkész és iskola-tanító az illető felekezeti iskolaszéknek tagjai. — 3. Iskolaszék tagja csak írni, olvasni tudó ember lehet. (Ez igen üdvös intézkedés.) — 4. Eltiltott iskolai könyveket használó tanító kereset alá vétetik s állomását veszti. (Felette szükséges intézkedés az idegen ajku nemzetiségekkel szemben). — 5. Minden megyében állandó iskolai szakbizottság alakítandó tanügyhez értő emberekből, mely bizottságban az azon megyei felekezetek s tanítók is képviselve lesznek. Ezen bizottság tanácsadó és véleményező joggal bír minden iskolai ügyre nézve. — 6. A tanfelügyelő a megyei állandó bizottságnak rendes tagja s tanügyi dolgokban előadó. — 7. Ennélfogva a tanfelügyelők s iskolaszékek szorosabb viszonyba hozatnak a megyei hatósággal. (Az eddigi tapasztalatok után ez is nagyon szükséges intézkedés. A tanfelügyelők nem lesznek, mint eddig, elszigetelve; s az iskola-tanácsok helyett maga a megye igazgató organuma működik, melynek kezében eszközök vannak a végrehajtásra). — Egyebekben az 1868 évi XXXVIII. t. cz. fentartatik. Ezen törv. cikknek tehát most nem általános revideálása forgott fenn, hanem csak az új megyei szervezettel összhangba hozása. Kétségen kívül nyert ez által az 1868 évi népoktatási törv. cikk; a felekezetek iskolai viszonya pedig ugyanaz maradt az állammal szemben, a mi eddig volt. Csak szabatosabban formuláztatott az iskolai hatóságok eljárása, mi által működésük eredményesebb lehet.

Szászország követi Poroszország példáját s a kormány itt is törvényjavaslatot terjesztett elő „az állam felségi-jogának szabá-

lyozásáról a róm. kath. egyházzal szemben". Ebben eltöröltetnek a zárdák, megszüntetetik az egyházi törvénykezés a polgári viszonyokra nézve, a főpapság pásztorleveleiben az ország törvényeit tisztelni tartozik, sat.

A lipcsei egyetem is, mely eddig orthodox szellemben működött, egy határozatot terjesztett a képviselőházhoz, melyben kívánja, hogy theol. tanári szék üresedése alkalmával szabadelvű theol. tanár is neveztessek ki. Indokul a korszellem haladását hozza fel, mely a szabad kutatás s gondolkozás irányának az egyetemről való kizárását nem engedi az egyetem jó hírnevének kockáztatása nélkül. A képviselőház nagy többsége méltányosnak jelentette ki e kívánságot s a kormány már most ahhoz képest fog intézkedni.

Franciaországban Waddington közokt. miniszter nagy hatású beszédet tartott a képviselőházban a tankötelezettség behozása mellett, melyet ebben a században, a Bourbon, Orleansi s Napoleon kormányok egyaránt elleneztek. „Világosság és értelmi erő kell a népnek — mondá a miniszter — ezek a szabadság legerősebb biztosítékai s a nemzeti erő biztos fokozásának alapjai“. — S csodálatos dolog, hogy a magas klerus veszedelmet lát ez oly tiszta igazságban is; nagy aggodalommal ellenzi a tankötelezettség kimondását. A francia köztársaság azonban most jó úton és határozottan halad s bizonyosnak vehető, hogy az említett elv nem sokára törvényyé válik.

Spanyolországban az új alkotmánynak a vallások szabadságáról szóló részét kemény támadások után a kortes elfogadta. A kormány is síkra szállott mellette daczára a római kuria minden fenyegetéseinek. Ugy látszik, Spanyolországban is gyökeret vert már a szabadabb s emberesebb gondolkozás anynyira, hogy a vallási türelem talán ott is állandó életet nyer. Gyönyörű beszédet mondott ez alkalommal a magas szellemű Castellár képviselő, meghatóan mutatva ki, hogy hazája nagy volt és dicső a hajdankorban s a középkorban is mindaddig, míg a vallási türelmetlenség uralkodóvá nem vált, mely aztán elhervasztott, elölt minden szellemi erőt és az országot pusztulásba döntötte.

Bny.